

NAŠA

MISEL

Leto III.

OMLADINSKI KULTURNO - POLITIČNI LIST

Štev. 2 (35).

Izhaja štirinajstnevno

V Ljubljani, dne 7. novembra 1937

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 7. novembra 1937.

Kdo nosi odgovornost za to, da se nahajamo v naši državi v stalni politični krizi?

Mnogi mislijo, da je naša država še mlada in da zato ne more biti urejena in so zato trzavice, ki jih preživljamo, normalen pojav. Drugi pripisujejo težke politične prilike posebnemu značaju in temperamentu našega naroda. Tretji iščejo vzroke v gospodarski krizi in nerešenih socialnih vprašanjih. Gotovo je, da so vsi ti odgovori pravilni, toda po našem mnenju ne zadevajo bistva stvari.

Ako si hočemo razložiti to vprašanje, si moramo biti na jasnem, kdo je do danes vladal in upravljal v naši državi. Zakaj edino na ta način bomo prišli do bistva samega problema.

Od osvobojenja naprej je vladala in upravljala v naši državi inteligenca. Zelo malo je slučajev, da bi prišli na oblast oziroma v vlado ljudje iz gospodarskih krogov ali drugih slojev prebivalstva. Res je, da so bili kot poslanci v narodnem zastopstvu izvoljeni preprosti ljudje, predvsem kmetje, vendar oni niso igrali nikdar odločilne vloge. Vedno so odločevali intelektualci, bodisi v vladi, bodisi v narodnem predstavništvu ali pa v različnih strankah.

Ako nam je to jasno, je jasen odgovor. Inteligenca je vladala in upravljala v naši državi, zato nosi ona polno odgovornost za naše politične razmere.

V čem je vzrok, da inteligenca ni mogla vladati in upravljati tako kot je treba? Postaviti moremo trditve, da je kriza našega političnega življenja kriza naše inteligence. Vendar nočemo iti predaleč. Trditi bi sicer lahko, da preživlja vsa naša inteligenca težko gospodarsko, duhovno in нравstveno krizo, in s to ugotovitvijo bi mogli objasniti marsikak neljub pojav našega javnega življenja. Tu trdimo predvsem to, da preživlja krizo oni del inteligence, ki se bavi s politiko in ki si je stavil za cilj, da vodi in upravlja v naši državi. Kriza našega političnega življenja je zato kriza naših politikov.

Naša inteligenca, ki je organsko zrastle iz ljudstva, je dala nekoč narodu in svetu slavne pisatelje in pesnike, umetnike, znanstvenike in izumitelje. Dala je tudi velike politike in državnike v osehah slavnih vladarjev in drugih politikov. Oni so živeli in delovali v času slavne preteklosti in našega narodnega procveta in napredka. Z lahkoto trdimo, da je uprav njihova zasluga, da smo dosegli v pretekli in polpretekli dobi tako velike uspehe.

V prvih letih po osvobojenju smo upali, da se bodo naše politične razmere kmalu ustalile in država konsolidirala. Zato so jamčila imena dobrih in energičnih politikov Pašića, Protića, Radića, Pribičevića in drugih.

Danes, ko so oni legli že v grob, ni nikogar, ki bi s svojo nadarjenostjo in genialnostjo stopil na njihovo mesto. Danes nimamo človeka, ki bi užival tolikšno avtoriteto in zaupanje kakor so ga uživali oni.

Tudi danes imamo med inteligenco pisatelje in pesnike in druge, ki nam delajo čast v svetu. Toda nimamo dobrih politikov in državnikov.

Danes imamo v našem političnem življenju vse polno pojavov, ki nam zgovorno kažejo, da naša inteligenca ne nosi več po pravici svojega naziva. Namesto duha, pomirljivosti in strpnosti, katere morajo nositi v sebi resnični inteligenti in pravi politiki in državniki, vladajo strast, sovraštvo in nestrpnost. In to vprav v onih krogih, ki bi se morali odlikovati po svojih moralnih svojstvih.

V čem je tragika našega političnega in narodnega življenja? Po našem mnenju obstoji v tem, da je v svetovni vojni in v naši nacionalni revoluciji izumrla cela generacija naših najboljših ljudi. Umrli so dobrovoljci in frontni bojevniki ter pripadniki predvojne revolucionarne omladine, ki so bili edino upravičeni, da prevzemo upravo naše države v svoje roke, ker so le oni dejansko preživeli in sodelovali v naši nacionalni revoluciji. Kolikor pa jih je ostalo, pa so se umaknili s politične pozornice ali pa nanjo niti stopili niso. Še danes opažamo, da se vprav oni ljudje, ki so nekaj kazali polno ambicije, da vse svoje življenje posvetijo političnemu delu, drže razočaranim ob strani. Mogoče je, da so se v svojem napornem delu fizično in moralno izčrpali.

Zato je za nas jasno, zakaj se nahajamo v stalni politični napetosti in krizi? Po dvajsetletnem življenju v svobodni državi se naša inteligenca še ni znašla, ni spoznala svoje naloge in se je pokazala povsem nesposobno za vodstvo države. Le tako moremo razumeti različne peripetije v našem političnem življenju, menjanju režimov in vlad, sklepanje sporazumov in strasno strankarsko borbo.

Pri tem pa izgleda površnemu opazovalcu, da gre tu za borbo za visoke ideje in za interese države. Ako pa pozorno pregledamo vse te pojave, vidimo, da tu ne gre za razumno vodstvo države in za kako pametno politiko, temveč le za slepo igro lastnih koristi in osebnih ambicij.

Kaj pomenijo vsi ti pojavi? Ali pomenijo samo, da se nahaja naša inteligenca oziroma vodilni politični sloj v krizi, ki jo bo slej ali prej premgal? Mogoče pomenijo propad in smrt tega vodilnega sloja, na katerega mesto bo stopil drugi z jasno politiko, s sodobnimi idejami, z brezpromiselnim izvajanjem svojega programa, ki bo imel smisel za zakonitost svojega delovanja in bo prežet visoke morale in spoštovanja.

Težko je prorokovati, toda naša želja je, da nastopijo novi ljudje z novimi pogledi, ki bodo kos novim razmeram in potrebam časa.

II. letnik „Naše misli“

smo dali vezati. Izvod v celam platnu stane Din 30.— in se lahko naroči pri upravi

Prof. Dr. Laza Popović:

Pohvala ludosti

I.

Prvo da raščistimo neke pojmove. Ja lično nisam ubeden u to da se prosvetevanje može izvršavati samo rečima i slovima. To je moguće samo onda, ako već postoje prethodno spremljene homogene i gotove mase. Onda, pisana ili kazana reč može da vredi i kao udarac groma. U vremenu, kao što su današnja, ima samo dva načina da se širi prosveta. Jedan je način veštački, služi se tehnikom organizacije, i sprovodi se bezobzirno i silom. Te primere vidimo u današnjoj kulturno-političkoj istoriji divno istaknute, pa nije potrebno da ih spominjemo. Drugi je način stari, klasični, apostolski, a to je širenje prosvete ličnim delom. Ovaj način razdeljuje izabrane pojedince iz kolektiva i uzdiže znamenja svojih načela bez govora i bez reklame. Ko u sebi oseća da je aktivist a ne farisej, mora da se odluči kojim će načinom da se vrši prosvetevanje. Ja sam se lično odlučio za ovaj drugi način. Jer moje shvatanje istorije čovečanstva tome načinu odgovara. I što sam i gde sam u dosadašnjoj istoriji čovečanstva video naprednoga, slavnoga i lepoga, to je uvek postajalo na ovaj drugi način. Zato nikako nisam niti za rešavanje problema u kolektivu, niti za ikakvo glasanje tamo gde treba idealizma i oduševljenja.

Osim toga ja lično držim da mi kao narod ili kao narodna grupa ne pripadamo zapadu nego istoku, i zato naše ideale imamo da sagledamo na istoku. Ja lično držim da mi nismo sposobni zato da funkcionišemo sa velikim centrima, nego jedino u pluricentričnom tipu. Ja lično držim da naš prosvetiteljski rad ima da se obavlja prvo i najpreče u onim malim centrima našim, koji su najzapušteniji, najjadniji i najostavljeniji. Ja lično držim da diskant u pitanju privatne i zvanične inicijative, po dobrome poslu, nikada ne može postojati, isto tako kao što po dobrome poslu nikada ne sme postojati konkurencija pojedinih akcija privatne inicijative. Ja lično držim da se totalni problem našeg života i postanka niti sme, niti može uzeti kao program bilo koje moći i sile u nama, nego taj problem mora, razdeljen u pojedine delove, da se zaobilaznim putem sastavlja i rešava, kao da nije totalan, nego kao da je parcijalan. Ja lično držim da nakon pogibije kralja Aleksandra I. Ujedinitelja nastupa kod nas faza nejunačkoga života, i mi moramo da muški i hrabro primimo to u naše saznanje, i da kroz mrak prođemo u svetlost.

Nakon ovoga uvoda pokušao bih da kažem nešto o studentskim radnim četama. Treba pre svega posmatrati taj pokret kao simboličan i apostolski. Ko ima iole razbora, ne sme pitati niti za broj uposlenih, niti za efekte toga rada do sada pred vidljivim okom. To je jedan početak i jedan pokušaj, koji se razvija pod normalnim zakonima, kao što to mora biti. U prvi mah oduševljeno dočekan i precejnivan, sudario se ubrzo sa bezbrojem neprilika i smetnji, i morao je da se akomodira. Glavno je da on traje već četiri godine, i može se sa dosta prava suditi da će ostati i da će se održati. Kako i u kojoj meri, — na ta pitanja ne može danas da se odgovori. No, glavno je da taj pokret traje. Taj pokret nikao je iz sredine studentske narodne omladine. Bilo je sasvim

jasno, da se je jedanputa moralo postaviti pitanje: šta radi ta omladina studentska, koja broji preko petnaest hiljada članova, šta radi ta narodna omladina, kad znamo da se na univerzitetima tako malo i tako kratko radi, i kada znamo da postoje tako ogromni višemesečni odmori na univerzitetima? Kogod je to pitanje postavio, a ako je u duši aktivista a nije mrtvo puhalo, — morao je da pođe dalje i da traži odgovora na to pitanje. Tako je došlo do ideje, do samostalne ideje naše, da studenti treba da za vreme tih višemesečnih odmaranja rade na objektima korisnim i potrebnim za narod, a u prvom redu za selo i za seljake. Sa čudnim vremenima, kako se sve zbiva i dešava, nastao je otpor na putu provođenja ideje u život. U početku sve lepote i oduševljenja nije mogao biti sproveden dovoljno strog i čist izbor nosilaca i raznosilaca, a prevladavala je varka velikih brojeva. Pa se desilo to, da je neprobran broj rastao, a da u čistoj čaši nije mogla biti čista voda. To su iskustva koja nije sramotno priznati. Ali se duboko ukorenio ubedenje, da lepu stvar ne mogu zastupati ružni ljudi. I tuda je moralo da se prođe i da se progura. No osim toga, u čuvanju autoriteta ideje popustilo se u autoritetu uopšte, brzopleto se vršila spremanja, a izbor objekata rada utvrđivan je tako reći poslednji dan. I to valja priznati, jer ko radi taj može i da greši. Nema sumnje da je propuštena i često puta nedovoljno izvršena propaganda među samim studentima, i u toj haotičnoj masi u mesto da se grade pojedine čelične stanice, rasipalo se poverenjem i razvodnjavalo piće.

Ono što nam izgleda najkrupnije, a do čega smo u toku ove četiri godine zanimanja tim poslom došli, jeste to, da kod studentskih radnih četa treba obratiti najveću pažnju na onu omladinu, koja još nije bila na univerzitetima, a koja dovršava gimnaziju. Prosto kazano: nama je danas mnogo dragocenije i važnije da imamo sobom deset maturanata, nego stotinu studenata. U jednoj pravilnoj perspektivi moralo se od početka gledati na stvar tako, da se studenti univerziteta ne mogu izuzimati kao naročiti deo omladine narodne, i ne smeju deliti od đacke omladine srednjih škola, isto tako kao što spoj mora i prema svršenim studentima biti harmonično održan. I u tome pravcu dovršeno je čišćenje i bistrenje pogleda, i polako se kristalizira potrebna stalnost.

Dodajemo da smo došli do uverenja da je rad sa studentima istina potreban, ali da je taj rad i vrlo težak i vrlo odgovoran, i sa tim radom niko nema prava da lakomisleno postupa. Tako je i sa studentskom radnom četom. To je vrlo krupan i odgovoran posao, i mi smo uvereni da neće proći mnogo vremena i da će to morati uvideti, u koliko već danas ne uviđaju, i svi merodavni faktori našega narodnoga života.

Uvek treba vremena da se misli smire i stalože, pa da postanemo pravim i pravilnim oruđem ideje, koja zapoveda i kojoj služimo. Poznato je da je lukavstvo velikih ideja u tome, da podmetnu prividan lični interes u ono što je zajedničko i opšte. No mora postojati jedna pravilna razmera između ličnoga i opšteg. Zato treba vremena da prođe, pa da se naše

misli slože, smire i stalože. A još je više potrebno vremena, da kad imamo oruđe, da ga znamo najbolje, najjače i najpraktičnije upotrebiti. Izgledalo bi da je ovo pleonazam, ali niko nema prava da u dobroj nameri čini zlo.

Ima jedna generalna odlika naša: gledaj šta drugi narodi rade. Istina, svako je učenje lepo. Ali ko talenta nema, tome ne pomaže ni milijon škola. A ko ne prilagodi presađeno domaćim prilikama, lud je i pust, kao onaj što nosi merdevine popreko.

Naše većiće ugledanje, započeto još pre sto godina od svih naših prosvetitelja, nije samo mana, nego je postalo manijom. Kogod se oseća slabim, samo taj traži prijateljstvo. Jakome ne treba saveza. U merenju i u ugledanju leži uvek klica sopstvene nemoći, nesigurnosti i nevere. Naročito kada se ugledamo kao pravi majmuni na sve što se danas u svetu radi, čuje i vidi, i kada se bratimo sa svakim. Odabrati potrebno, to treba znati, pa onda naći primere. Ne gledati nikada na množinu, nego na valjanost. Naročito je besomučno, kada se okrećemo onamo gde je najveća galama i larva. I takozvani veliki narodi upotrebljavaju trikove za neku drugu i višu konkurenciju i to je onda mamač za sve bezazlene ljude.

A sa današnjim nervoznim i uzrujanim interesovanjem za sve što bi jednom pokretu na celom svetu jednakom slično bilo, nastaje nasilno i površno vezivanje sa svim raznorodnim grupama, i bez prekida i razbora ostvaruje se neka izvan narodna i iznad narodna organizacija, pod modnim imenom internacionalnoga, a sve sa farisejskim moralom.

Pokret studentskih radnih četa imao je da prođe kroz sve te opasnosti, pa da se sačuva kao samostalan i kao svoj. Čak taj proces nije još ni gotov, jer se može stalno čuti; od žurnalističnih, prosvetnih a inače i dobronamernih ljudi, da u Nemačkoj dobrovoljno radi preko pola miliona mladića, da u Švicarskoj postoji već deset godina izmena i razmena dobrovoljnih radnika između deset naroda globusa, da u Italiji ima nekoliko za propagandu dobrovoljnog rada divno udešenih novina. Pri tome se zaboravlja da i u Nemačkoj i u Italiji naročito sve te takozvane dobrovoljne organizacije rada počivaju na tvrdoj i teškoj vojnoj stegi i disciplini, i da je tamo sila esencija pokreta, a ne slobodna odluka.

Razume se, da s druge strane naša izvikana sloboda, i slobodarstvo dovodi do teške pomutnje, gde svako hoće i ima prava da bude slobodan. Ali sloboda je za nas najteža obaveza i najstrašniji zakon, i ko hoće slobodu, treba da joj je dorastao, i treba da joj se absolutno pokorava.

Sve to truni, muti, krha, zaustavlja i guši svaki idealistički pokret, pa tako i pokret studentskih radnih četa. Nema tu ničega narprirodnoga, i tek kad se savladaju prepreke i smetnje, moći će se ići u razvoju napred i dalje.

Taj pokret studentskih radnih četa ima samo jednu i glavnu i originalnu liniju: to je selo i seljak naš. Ako igde treba dobrovoljno raditi i pomagati primerom i prosvetivati bez fraza, to je selo i seljak. Ako jedanputa naše selo i naš seljak razume, primi i zavoli studentske radne čete, onda je i definitivno odlučeno šta će dalje da bude.

Meni izgleda da se studentske radne čete nalaze na početku blagoslovenog i dobrog puta. U zapadnim krajevima našeg naroda, a naročito među hrvatskim seljacima, ubačena je reč: četnik, kao oznaka za sve što je najgrđe i najluđe. Da bi se studentskim radnim četama, hotice ili nehotice, bacila pred noge teška smetnja, kazalo se: čete studentske, dakle to su četnici. Taj trik je uspeo i danas je zatvoren put u hrvatsko selo i među hrvatske seljake. To je zaista i velika i opasna teškoća. No izgleda ipak da je to samo za sada, a ne na većiće. Valja počekati i ići pošteno odabranim putem dalje. Zorni primeri učiniće ovde najviše.

Vreme je i pravo je da neko zapita, pa šta te studentske radne čete rade, šta jesu i kako je sve to udešeno? Ako se to pita čistim srcem i prostom dušom, treba da se i odgovori. No kod nas se danas mnogo sveta uopšte uzvrpoljilo sa takom vrstom raspitivanja. Ali ne iz proste duše i čistoga srca, nego nažalost iz savim obrnutih razloga. Njuši se pljačka i predviđa plen. Ko to plaća i ko deli, — to je uština pitanja. Ne koliko si sam dao, nego koliko možeš sam da dobiješ! Čak se gruva u prsa pogrdnom insinacijom, da se tu uzaman bacaju narodne pare, a mogle bi se te pare po toj insinaciji mnogo bolje i plemenitije upotrebiti.

Naše gospodarstvo

Nesorazmerje med gospodarskim napredkom Dravske banovine in nekaterih drugih delov naše države je postalo že kar očitno. Ker trenutno nimamo pri roki primerné statistike, vzemimo samo en primer: v prvih 10 mesecih tega leta je ustanovljeno v Jugoslaviji 40 novih delniških družb, od teh samo ena v Ljubljani, 24 v Beogradu, 9 v Zagrebu, 3 v Zemunu in po 1 v Pančevu, Čačku in na Sušaku. Morda bo kdo rekel, da je to malenkost. Toda v kolikor poznamo splošno situacijo, lahko rečemo, da nam ta primer popolnoma pravilno slika celoten položaj.

Leta krize so bila povsod več ali manj enaka. Medsebojni odnosi se niso občutno menjavali in položaj, katerega si je slovensko gospodarstvo ustvarilo v teku prvih desetih povojnih let v sklopu celotne ekonomske strukture naše države, ni bil resno ogrožen. Z nastopom sedanjega delnega zboljšanja pa so se pričeli vrstiti dogodki, številke in dejstva so govorila, da ne smemo več verovati, da bo večno ostalo tako, kot je bilo. Ta činjenica je prisilila naše gospodarstvenike na razmišljanja, s katerimi se prej niso baš preveč radi bavili. V našem časopisju so se pričeli pojavljati glasovi, ki oznanjujejo, kako je ogrožena gospodarska bodočnost Dravske banovine, do sedaj najbolj industrijalizirane pokrajine v Jugoslaviji.

Ako bi bilo vprašanje samo o obstoju par podjetij, brez katerih bi celota lahko brez škode dalje živela, potem ne bi smatrali za svojo dolžnost, da se bavimo s tem problemom. Toda, ko vidimo, da gre za usodo in bodočnost dobrega milijona ljudi, od katerih lahko rečemo, da je več kot 50 % gospodarsko odvisnih od obstoja naše industrije, obrti in trgovine, potem ne moremo ostati brezbržni.

Dravska banovina je dospela v svojem razvoju do one stopnje, ko je možno te dvoje: gospodarsko izpopolnjevanje in ustvarjanje pogojev za zaposlitev prostih delovnih sil na domačih tleh, ali pa njihov izvoz — izseljevanje. V prvem vidimo aktivno, v drugem pa pasivno rešitev stavljenega problema.

Ne oziraje se na činjenico, da je vsako večje izseljevanje v današnjih razmerah, ko vsaka država ljubosumno čuva svoje gospodarstvo pred inflacijo delovne sile, skoro nemogoče bi tudi v rednih prilikah zavrgli to rešitev kot nekaj škodljivega, nasprotnega idejam, v čijih duhu delamo in za katere se borimo.

Preostane nam torej le prvo. Izpopolnjevanje, graditi, usmerjati naše gospodarstvo v smeri, kjer bo našlo trdne temelje in sigurno bodočnost.

Baje se nahajamo danes v dobi nekekega gospodarskega poleta. Zato je tembolj značilno, da se je baš v teh napram najhujšim letom krize mnogo boljših razmerah pojavil največji strah za našo gospodarsko bodočnost. Ako smatramo, da je vrhunec krize prekoračen, potem lahko rečemo, da nam to dejstvo ni prineslo onega olajšanja kakršnega smo pričakovali temveč, da so z njim nastopile nove nevarnosti trajnega značaja. Te trditve izgledajo na prvi pogled polne notranjih nasprotij. Toda če sa-

Uzmimo da je sve to neka kriza. Danas je ta reč jako u modi. Te ekonomska kriza, te politička, te državna, i bog te pita kakvih sve kriza nema. A kad pogledate ljude koji to govore, sve su to od reda slabići, kukavice, nevere, lenjivci, a ponekada sasvim loši ljudi. Kako to da sve te krize, koje su ipak s polja i daleko i nove, kako to da je usled njih najednputa potpuno nestalo oduševljenja, ljubavi, hrabrosti, vrlina i junaštva? Zar duša čovječja živi samo od brašna? Zar smo u vreme junaka jeli bolji kruh nego danas? Zar lepe osebine čovječje postaju iz ništa i propadaju u ništa? Zar nevolje nisu zato tu nego da probude i da izazovu muški otpor? Zar smo mi naročito pokoljenje koje je i bez korena i bez krune, jalovo, poplašeno, sebično, slabičko, kao pred smak sveta?

mo bežno pogledamo naš dosednji gospodarski razvoj, homo uvideli nužnost tega stanja v katerega je zapadla posebno naša industrija in šele potem bomo lahko z uspehom iskali primerno rešitev.

V Austriji

ko je bila vsa višja gospodarska delavnost, h kateri prištevamo v prvi vrsti denarništvo in industrijo, skoncentrirana v glavnem na Češkem in Gornjem Avstrijskem ni igrala današnja Dravska banovina v gospodarskem pogledu nikake važnejše vloge. Potisnjena nekako v stran od tedanjega ekonomskega in političnega državnega središča, brez pomembnejše lastne industrije, katera bi lahko uspešno tekmovala s starejšimi industrijami drugih predelov, je spadala med pretežno agrarne pokrajine tedanje Avstrije.

Druga njena važna ekonomska funkcija pa je bila v tem, da je služila kot tranzitno ozemlje za dohod do Trsta, najvažnejšega izhodišča Srednje Evrope na morje.

To sta bili dve glavni smeri v katerih smo se gospodarsko izživljali in napredovali.

Seveda, s tem še ni rečeno, da ni bilo nikakega napredka na področju trgovine in industrije. Toda tu so bili le začetki, treba se je bilo boriti s starimi izkušenimi tekmeči, od države ni bilo pričakovati da bo podpirala gospodarski razvoj ene izmed svojih obmejnih pokrajin na račun in v škodo v njenem središču se že nahajajočih gospodarskih organizacij. In vkljub vsem tem negativnim pogojem smo napredovali. Počasi je nastajala slovenska industrija, denarništvo, da ne govorimo o naravnost odlično se razvijajočem združništvu.

V takem stanju smo dočakali osvobodjenje, ki nas je postavilo v popolnoma nove razmere. Kot gospodarsko najrazvitejši del nove države smo prevzeli eno vodilnih vlog. Poleg velike povojne konjunktore smo živjeli tudi to dobrobit, da se nam je na jugu odprl velik trg na katerega je naša v okviru visokih carinskih zaščit naglo se razvijajoča industrija lahko uspešno plasirala svoje proizvode. Domače konkurence še ni bilo, tuje se pa ni bilo treba bati.

Naša moč je rastla. Kot gobe po dežju so dnevno nastajala nova podjetja. Kapaciteta naših tovarov je daleč prekoračila potrebe ožjega tržišča. Marsikatero novo podjetje niti ni računalo na to, da plasira svoje proizvode na ozemlju Dravske banovine, temveč je računalo v glavnem ali pa tudi edino na konzumente v vzhodnih in južnih predelih.

V kratkem mrzličnem razpoloženju smo često pozabili na važnost, ki jo imajo poedini elementi za trajen in siguren uspeh posebno industrijske delavnosti. Tu mislimo v prvi vrsti na tržišče, surovine, kapital in delovno silo.

Ako si ogledamo položaj Dravske banovine z ozirom na sedanje državne meje, vidimo, da leži popolnoma periferno, da se mora vsak transport posluževati dragih železnic in nima na razpolago

Moramo da spomenemo još nešto. Kaže se da studentske radne čete otimaju nadnicu radniku siromaku. Izgledalo bi to zaista grozno. A neće da se kaže da studentske radne čete rade bez plate, da rade one nacionalno potrebne objekte, koje radnici nikad neće raditi, da podižu kult i obožavanje rada, što samo može i stvarati i povisivati nadnicu, da brišu i uništavaju razliku između gospodina i radnika, da opšti moralan uspeh ističu nasuprot novcu, — sve to neće da se kaže.

Izgleda da se kod nas opšte mnogo govori i piše, pa i ovo govorenje treba da se prekine. Fakt je to, da studentske radne čete rade, i to je ono što je glavno i odlučno.

PORAVNAJTE NAROČNINO!
ČEK. RAČ. 17.120

cenene vodne poti, ki bi ji omogočila, da si gospodarsko osvoji in potem tudi obdrži oddaljenejša tržišča. Pri današnji višini naših železniških tarif je že 500 km razdalja, s katero moramo pošteno računati ako imamo pred seboj le malo težjo ali pa obsežnejšo robo.

Slično je s sirovinami. Redka so domača podjetja čijih delo obstoja v predelovanju in izpopolnjevanju na domačih tleh nastalih odnosno produciranih surovin. V veliki meri predelujejo naše tovarne iz inozemstva ali pa celo iz drugih predelov države uvoženo blago. Tako vidimo, da tudi tu marsikatero podjetje ne stoji na trdnih nogah, temveč je njegov prospeh zavisen in preračunan več ali manj na trenoten uspeh in konjukturo.

Kapital je bil faktor, s katerim smo do prošle krize razpolagali v zadostni količini. S krizo so se pa razmere izpremenile in danes ta činitelj, ki nam je v času konjunktore omogočil tako lep polet ni več v stanju da z enako smelostjo in močjo podpre regeneracijo našega gospodarstva. Z druge strani pa moramo reči, da vedno močnejši državni in poldržavni denarni zavodi niso Dravski banovini nikdar nudili one pomoči, ki bi ji pripadala.

Delovna sila je bila pri nas daleko najnaprednejša, najsposobnejša in — najdražja. V času ko v velikih industrijah, ki se bavijo z množinsko proizvodnjo v serijah opravlja glavno delo strojne pa človek je tudi to činjenica, ki nikakor ne tvori aktivne postavke v kalkulatorni osnovi naših podjetij.

To je le kratka in v najgrobejših obriših orisana analiza našega položaja ob kateri se lahko globoko zamislimo, iznesemo mnogo poedinosti, več ali manj zanimivih, pozitivnih in negativnih. Zaključek pa bo vedno isti.

Morda bomo kaj takega napravili v eni izmed prihodnjih števil. Za danes se pa zadovoljujem z navedenim in povdarjamo: veliko konjukturo naše industrije v prvih desetih letih po osvobodjenju imamo pripisati v prvi vrsti činjenici, da smo postali sestavni del nove države, v katera smo predstavljali gospodarsko najnaprednejšo, pokrajino. Edina stvarna prednost, ki jo je imela naša industrija je bil relativno cenen kapital, sposobna delovna in organizatorična sila, ter činjenica prejšnjega nastanka. Vse to pa so prednosti, ki se zelo lahko izgube ako se jih stalno ne čuva in izpopolnjuje.

Ob takem stanju ni čudno, da je vsako novo podjetje nastajajoče na doseganem tržišču proizvodov slovenske industrije pomenilo zanjo novo nevarnost. Statistika nam govori kako močno se poedini kraji gospodarsko osamosvajajo, koliko novih tovarov zraste izven Dravske banovine, kako se stara podjetja modernizirajo in razširjajo. Naši gospodarstveniki so se zdramili in vprašali:

kaj pa sedaj?

Tu obstoja le en odgovor, v katerem popolnoma soglašamo z njimi. Naša industrija in trgovstvo sta dokazala svojo zrelost in sposobnost najbolj v trenutku, ko sta trčili na realnost obravnavanega problema in se nista spustili v jok za izgubljenimi zlatimi časi, temveč sta pogumno proklamirali geslo: delati! Večja sposobnost in aktivnost naj nadoknadi druge pomanjkljivosti ter omogoči, da obdržimo tisto prednost, ki smo jo imeli do sedaj. Popolnoma pravilno je, da ne razumemo svojega položaja kot nekaj statističnega, temveč kot nekaj dinamičnega. Ako gredo drugi naprej, moramo tudi mi napredovati, ne pa čakati, da nas dohite in šele takrat ko bo že prepozno iskati svojo rešitev.

A sedaj moramo paziti, da zidamo solidno. Najnovejši čas nam je pokazal smer v kateri moramo delovati ako hočemo ustvariti nekaj vsaj relativno trajnega.

Vse vrste delavnosti čijih namen je v prvi vrsti kritje potreb ožjega tržišča, hotelska in druga na domačih surovinah sloneča industrija, proizvodnja kvalitetnega blaga vseh vrst, to je ono čemur se moramo posvetiti in potem se

Volitve na univerzi

VELIK NAPREDEK NACIONALISTOV. — NAZADOVANJE KLERIKALCEV IN MARKSISTOV. — VPRAŠANJE TEOLOGOV.

Zadnje volitve v »Akademsko akcijo«, ki je dobila po sili razmer reprezentativni značaj vseh visokošolcev Aleksandrove univerze, so prinesle dokaz o značilni izpremembi moči posameznih nazorskih skupin. Ker ni prevladal nazor, da bi bilo treba vsem, kar je v zvezi z organizacijo, katere namen je zanimati se za napredek univerze in interese njenih slušateljev, čuvati stanovski značaj, so dobile tudi vse kandidatne liste, ki se sicer potegujejo na več ali manj strokovnem in stanovskem programu za zaupanje visokošolskih mas, izrazito idejno in nekatere celo strankarsko barvo. Iz tega sledi, da se vknjižujejo tudi vsi uspehi ali neuspehi te organizacije v korist ali škodo vsakokratne vodeče skupine. Volilni rezultat volitev v »Akademsko akcijo« pa ne pomeni toliko ocene odgovornih zastopnikov idejnih skupin, kot zanesljivo sliko številčne moči posameznih struj. Kakor že nekaj let nazaj, so stopile tudi letos v volilno arenjo tri tradicionalne skupine: jugoslovenska nacionalna ter črno in rdeče internacionalni. Vse so razvile živahno volilno propagando, ki se je pri klerikalcih in levičarjih povzpela do nedostojnih in neosnovanih izpadov proti jugoslovenski listi. Brez svoje zasluge je igrala v tem boju vlogo tudi »Naša misel«. Potvarjajoč v smislu »Naših pogledov« duha nekaterih njenih člankov, so jo hoteli prikazati kot list, nasproten interesom univerze in s tem škodovati moči jugoslovenske skupine. Uspeh volitev je dokazal, da je bil brezploden ta absurdni poskus.

Kakšen odmev so našle te volitve v naši javnosti vidimo iz časopisja vseh smeri, ki ni moglo brez značilnih pripomb mimo tega pomembnega dogodka. Ob tej priliki pa je prišlo tudi do izraza, kako zelo se naša politična javnost zaveda dalekosežne pomembnosti položaja na univerzi in tendence kakovostnega in številčnega prevaganja moči idejnih struj med njenimi slušatelji. Vsi se dobro zavedajo, da pomeni vseučilišče važen faktor ne samo v pogledu onega, več ali manj oddaljenega vpliva na narodno in državno življenje, potem že izšolanih, temveč tudi neposrednega in trenutnega, potom še študirajočih. Na univerzah zbran inteligentni naraščaj je često sposoben odločujoče vplivati na obči razvoj, bodisi kot tolmač, bodisi kot ustvarjalec javnega mnenja. Iz teh razlogov so se mnogi razveselili, še več pa se jih je razžalostilo in skrbeče zamislilo ob izidu volitev na vseučilišču.

Živo se še spominjamo pisanja klerikalnega časopisja ob lanskim volitvah,

nam ne bo treba bati konkurence novih podjetij. Sami bomo držali v rokah adute svoje bodočnosti in ob spretni igri je nemogoče da bi izgubili.

Proizvodnja blaga pri katerem igra bližina tržišča glavno vlogo radi napram njegovi nizki ceni razmeroma visokih transportnih stroškov produkcija nekvalitetnih masnih artiklov, ki ne zahtevajo posebne spretnosti in izkušnje kot tudi vsaka delavnost, ki je navezana na bližino surovin, katerih pri nas nimamo, spada med one panoge, ki jih bomo morali v bodočnosti likvidirati.

S tem ni rečeno, da zagovarjamo uničenje tega dela naše industrije. Že vnaprej se zavarujemo pred takimi očitki. Toda ob objektivnem pogledu na naš položaj smo naleteli na realna dejstva in slepci bi bili, ako jih ne bi videli in norci ako se po njih ne bi ravnali.

Po priložnostni konjunkturi, katero smo preživeli moramo gledati, da si zagotovimo tržno gospodarsko bodočnost, to pa je možno doseči le s pravilno inkorporacijo slovenskega v celotno jugoslovensko gospodarstvo.

To je naš cilj in v tej smeri bomo razvijali tudi v bodoče svoje poglede.

ki so prinesle zadnje mesto nacionalni mladini predvsem zato, ker je šla nedelina v borbo. Takrat so proroško napovedovali, da nima več nacionalna ideja podmladka, da pomenijo njeni redki pristaši v mestih le še admirajočo vejo in da bo zato v znamenju gesla »Rim ali Moskva« odločil o naši usodi uspeh boja med edino v poštev prihajajočima činiteljima: črnim in rdečim internacionalizmom. Spričo letošnjega rezultata, po katerem je jugoslovenska lista dosegla 295 glasov in s tem napredovala v primerjavi s lanskim rezultatom za 60 glasov, klerikalna 408 glasov (nazadovala za 12 glasov) in levičarska 221 glasov (nazadovala za 113 glasov), je bilo klerikalno časopisje prisiljeno zamisliti se in priznati, da tako velik napredek nacionalistov »ni brez značilnosti«. Te številke dobijo svoj pravi pomen šele v primerjavi z današnjim časom. Zanimivo je dejstvo, da je katoliško časopisje samo čutilo potrebo opravičevati volilni uspeh svoje mladine. Ker niso mogli zanikati absolutnega napredovanja nacionalne liste in nazadovanja svoje, so se zatekli k izračunavanju odstotkov volilne udeležbe in s tem torej, k dokaznim sredstvom le relativne vrednosti. Klerikalno časopisje samo dokazuje, da se dobro zaveda pomembnosti navidezno malenkostnega nazadovanja svoje mladine in občutnega napredovanja nacionalne, ker ve v kakšnih ugodnih prilikah današnje politične situacije je klerikalizem nazadovoval na univerzi in v kako težkih je nacionalizem napredoval. Dobro pa tudi vedo, da bi pomenila tudi ohranitev starih moči neuspeh spričo porastka pristašev nacionalne misli. Še bolj razumemo njegovo vzemirjenost, ako pomislimo na občutljivo točko klerikalne pozicije na vseučilišču, ki jo vzdržujejo večinoma z uniformiranimi teologi, nunami in frančiškani, ki so prinesli na volišče nič manj kot 200 glasov. Klavna je tudi njihova tolažba, ko trdijo, da so nacionalisti napredovali samo zato, ker so dali njim svoje glasove marksisti.

Nič manjšo zbežnost kot v klerikalnem, so povzročile volitve na univerzi tudi v levičarskem taboru. »Delavska politika« se je tudi zamislila ob tej priliki in naprtila odgovornost za neuspeh marksistov tistim, ki so »manevrirali« z JRZ. Nazadovanje levičarjev za celih 113 glasov je prepričevalen dokaz o treznosti nacionalne akademske mladine, ki je nedostopna ceneni demagogiji in geslom, ki jih ta skupina izpreminja po potrebi časa.

Važnost uspeha nacionalistov ne leži samo v njihovem enotnem nastopu in težkem času v katerem so ga dosegli, temveč leži predvsem v tistih glasovih, s katerimi so oni napredovali. K temu napredku so v pretežni večini prispevali najmlajši visokošolci, ki so letos prvič prestopili prag Aleksandrove univerze. Pritok v nacionalna društva je bil letos izredno močan. V tem vidimo uspeh nacijskega mladinskega časopisja, ki vrši svojo vzgojno nalogo med našo srednješolsko mladino. Število novincev v nacionalnih društvih in volitve na univerzi so prvi znak tega dela, ki bo prišlo do še močnejšega izraza v prihodnjih letih. To je tista okolnost, ki navdaja vso nacionalno javnost z največjim zadovoljstvom, saj vidi v njej napoved, da bo univerza skoraj postala tisto v našem narodnem in državnem življenju, kar bi že od početka morala biti. Mi z zadoščenjem pozdravljamo ta dokaz nacionalne zavesti, delavnosti in borbenosti, ker vidimo, da se je akademska mladina v popolni meri zavedla dolžnosti, katero mora v družbi tovaršev, ki so na drugih področjih zaposlili svoje moči, odigrati v današnjem usodnem času.

V tej zvezi se nam vsiljuje še eno vprašanje, važno za razvoj prilik na našem vseučilišču. Že zgoraj smo opozorili na Ahilovo peto volilnega »uspeha«

klerikalne mladine, ki nima med aktivnimi visokošolci več kakor 200 socialno in politično odvisnih pristašev. Brez teologov, frančiškanov in nun je torej ta skupina najšibkejša na vseh fakultetah, ki edine spadajo po svojem znanstvenem značaju v okvir univerze. Klerikalno časopisje vidi v spodtikanju ob glasove uniformiranih »farsko gonjo«. Vsakega, ki vidi v teh glasovih manjvrednost, zavrne z ugotovitvijo, da dajejo šolnine in takse, ki jih morajo plačevati teologi, frančiškani in nune tudi njim enako pravico. To pa je tudi edini, zelo šibki argument, ki govori za, kajti mnogo več jih je in mnogo močnejših, ki govorijo proti umestnosti »sodelovanja« teologov, redovnikov in redovnic v akademskem življenju, ker ono se omejuje izključno na volitve in nastope, ko je treba uveljavljati klerikalno politiko. Ne sme se pozabiti, da so ti uniformiranci edini internisti med slušatelji in edini, ki ne razpolagajo s svobodo svojega prepričanja. Oni živijo povsem ločeno od dnevnega življenja in so tudi zato edini, ki kot en mož oddajo svoj glas klerikalnim eksponentom. Mi smo odločno proti temu, da bi ta klerikalna fakulteta imela odločilno besedo na univerzi, čeprav so klerikalci najšibkejši na vseh ostalih, katerih se predvsem tičejo problemi, ki se obravnavajo v akademski akciji. Mi smo mnenja, da se mora teologom določiti izjemen položaj na univerzi in v akademskem življenju, ki je često izrazito političnega značaja. Značaj teologije in značaj funkcije, za katero se njeni slušatelji pripravljajo nam vsiljuje primerjavo s položajem gojencev vojne akademije, ki so ločeni od politike in vzvišeni nad pšle, ki so odkazani poklicanim, da jih opravljajo. Teologiji bi bilo treba očuvati kakor vojni akademiji značaj fakultete, vendar pa ji določiti položaj v ali izven univerzitetnega okvira, ki bo bolj odgovarjal njenemu namenu. Istovetenje teološke fakultete z klerikalizmom in spontani nastopi vseh njenih slušateljev za klerikalno politiko, prav gotovo ne morejo pustiti nas ravnodušnih. Merodajne kroge pozivamo, da se s tem problemom resneje zanimajo, kakor pa se z njim iz svojih izključno političnih razlogov bavi naše klerikalno časopisje.

OBCNI ZBOR AKADEMSKE AKCIJE

29. oktobra se je vršil redni letni občni zbor Akademsko akcije. Zanimanje za delo uprave, ki si je priborila lani vodstvo na osnovi impozantnega programa je bilo veliko. Nudila se je lepa priložnost za primerjavo cenene besede in stvarnega uspeha. Prepričani smo, da bo ravno ta slučaj prisilil k večji skromnosti vse tiste, ki si z demagogijo utirajo pot na univerzitetnih tleh.

Predsednik Akademsko akcije g. Derkač je otvoril občni zbor s precejšno zamudo, ker se mu je verjetno zdelo, da še niso zbrani vsi tisti, ki bodo iz strankarske poslušnosti brez kritike in brez pridržkov odobrili njegovo delo.

V svojem dolgovzvem poročilu je prikazal delo in predvsem nedelo svojega odbora. Za neuspehe nosi pretežno odgovornost katoliška skupina, ki je izrabljajoč svojo moč v odboru s tem, da je ovirala iniciativnost članov druge miselnosti. Do močnega izraza je prišla kvornost njene absolutne podrejenosti politični stranki. Predsednik je skušal svojo zadrego omiliti z razpravljanjem o raznih bodočih načrtih, torej z novimi praznimi besedami. Kolikor pa je bilo uspehov po zaslugi drugih odbornikov, jih je nesramljivo pripisoval sebi in svojim somišljenikom.

Finančno poročilo izkazuje 11.433.— Din dohodkov in okoli 8.000.— Din izdatkov. Pravijo, da je sedanji odbor

dosegel tako ugodno blagajniško stanje zgolj na podlagi osebnih poznanstev.

Po nebitnem tajnikovem poročilu so sledila koristnejša o kemičnem laboratoriju, šolninah, taksah, Knafljevi ustanovi in drugih stvarah, katere so podali gg. Kavčič, Orožen, Žokelj in drugi. Soglasno je bil sprejet samostojen predlog, da se naj Knafljeva ustanova uporablja tudi za visokošolce iz zasedenega ozemlja, ki študirajo v Jugoslaviji.

Pri debati o poročilih je bil zlasti glasen g. Gregorač, katerega izvajanja mestoma niso bila v nikaki zvezi s predmetom, ker so bila preveč očitno proračunana na propagandni volilni govor za njegovo levičarsko listo.

Med samostojnimi predlogi je bila iznešena umestna zahteva po ustanovitvi stolice za mednarodno pravo, ki naj bi vsebovala tudi za nas zelo važno manjšinsko pravo. Tisti, ki jim ni dovolj, da se jugoslovenska zgodovina obravnava kot celota so predlagali ustanovitev samostojne stolice za slovensko zgodovino. Ponovljena pa je bila tudi zahteva po novi bolnici in kliniki. Z razpravo o zdravstvenem fondu je bil dnevni red izčrpan.

Pri slučajnostih se je oglasil g. Šega, ki je spomin na 29. oktober 1918 uporabil za surov in neakademski napad na društvo »Jadran« in na svetinje jugoslovenskih nacionalistov. V skladu z vsebino »Naših pogledov« je svoja izvajanja končal z besedami: »Dan, ki je bil in dan, ki se bliža!«

Občni zbor je potekel v redu in miru predvsem po zaslugi jugoslovenskih nacionalnih visokošolcev, ki se niso dali speljati, spoštujejo strokovni značaj Akademsko akcije na teren brezplodnih političnih razračunavanj, na katerega so jih njihov nasprotniki vabili s čestimi izjavnimi izpadi. Uspeh volitev, ki so se vršile naslednji dan je dokazal, da so mnogi akademiki odobrili to njihov zadržanje.

DELOVANJE SJNAO

Dne 2. oktobra se je vršila druga redna seja Izvršnega odbora Saveza jugoslovenskih nacijskih akademskih organizacij. Seje so se udeležili vsi člani Izvršnega odbora.

Pred prehodom na dnevni red so se odborniki oddolžili spominu učitelja slovanskega dijaštva, predsednika Osoboditelja Masaryka.

Poročilo o delu Saveza med počitnicami je podal predsednik Saveza g. Mikuletič Branko. Obravnaval je položaj Saveza doma in v inozemstvu.

Savez je vložil pritožbo pri Ministrstvu prosvete radi protipravnega postopanja dveh bivših funkcionarjev Saveza, ki so v Sarajevu snovali neki nov »Savez studenata Jugoslavije«. O stvari je bila v parlamentu vložena interpelacija, na katero pa g. minister prosvete ni odgovoril, obveščeni pa so bili tudi drugi kompetentni faktorji.

9. avgusta se je vršil v Parizu Kongres C. I. E. Vkljub dejstvu, da je naš Savez edini upravičen, da zastopa Jugoslavijo v C. I. E., se vendar tega — radi notranjih trenj v C. I. E. malo pomembnega — kongresa naš Savez ni udeležil. Glavni vzrok tega je nerazumevanje, na katero je naletel pri merodajnih činiteljih. Dasi je Izvršni odbor ponovno opozarjal, da zahteva ugled naše države, da nastopi na tem kongresu samo ena delegacija, dasi je obenem poudarjal pravico Saveza J. N. A. O. do zastopanja Jugoslavije na tem kongresu, je vedno povsod naletel samo na gluha ušesa. Ugled našega studentstva je bil kršen, ko sta se kar dve delegaciji udeležili kongresa, medtem ko je tretja in edina upravičena delegacija ostala doma, da ne povzroči še večjo zmedo in da ne sodeluje pri tej blamaži. Seveda nista bili obe ti delegaciji priznani. Naši dični delegati so se pa vendar postavili, obrnili so nase pozornost vsega kongresa s svojimi rekordi v razbijanju na elitnih banketih.

Presednik akademsko Male antante g. Cantacuzen je sklical sejo AMA v Bukurešti, ni pa sigurno, ali se bo ta se-

ja res vršila, ker imajo češki delegati neupravičene pomisleke, da bi ne izvenela ta seja kot demonstracija proti rumunski vladi. SJNAO je naslovil češkemu savezu pismo, v katerem ga obveščala o sprejetem povabilu predsednika Cantacuzena ter obenem zavrača vsak pomislek o kaki demonstraciji, ker se redna seja sveta AMA pač nikakor ne more smatrati kot afront proti bilo komu.

Naš Savez je v poletnih mesecih razvil veliko aktivnost. Pri nabiralni akciji, ki jo je podvel izvršni odbor, da si zagotovi potrebna sredstva za redno sodelovanje, gre zahvala vsem organizacijam in ustanovam, ki so ga podprle.

O delu SJNAO bomo redno poročali.

DELEGATI SAVEZA JNAO V BEOGRADU

V dneh 18. do 19. oktobra sta se mudila v Beogradu g. Mikuletič Branko, predsednik Saveza JNAO in g. Dodig Dušan, predsednik zagrebškega pododborja SJNAO.

Oba predstavnika našega Saveza sta bila sprejeta pri prosvetnem ministru g. Magaraševiću, ki jima je izjavil, da se v veliki meri zanima za akademska vprašanja ter jima zagotovil, da bo proučil vse one fakte, na katere je naš Savez ponovno zaman opozarjal bivšega resornega ministra g. Štoševića.

Obrnili smo se na g. Mikuletiča, ki nam je dal sledeče pojasnilo: »Ob priliki naše avdijence pri prosvetnem ministru sva istemu izročila pismeno obrazložitev naših zahtev. Obenem sva ga tudi opozorila na interpelacijo, katero je svoječasno vložil poslanec g. Mravlje na ministra prosvete v zvezi z našim savezom.

V Beogradu sva s tovarišem Dodigom obiskala razne ugledne nacionalne politike z namenom, da jih obvestimo o perečih zadevah našega Saveza. Naleteli smo pri njih na veliko zanimanje, zagotovili so nam, da bodo vedno podpirali naš Savez.

Z ozirom na to, da je SJNAO član C. I. E. in akademske Male antante, smo posetili načelnika političnega oddelka v zunanjem ministrstvu. Informirali smo ga o stališču Saveza v teh mednarodnih organizacijah ter smo mu sporočili našo zahtevo, da naj zunanje ministrstvo posveča večjo pažnjo zunanjim nastopom naših akademikov. Zlasti naj skrbi za to, da bodo taki nastopi enotni.

GODIŠNJA SKUPŠTINA BUGARSKO- JUGOSLOVENSKE AKADEMSKE LIGE U ZAGREBU

26 oktobra, u 20 sati, održana je u prostorijama Jugoslovenske matice skupština Bugarsko-jugoslovenske akademske lige, koje je predsednik bio famozni g. Čalić (vidi »Našu misel« broj 25 i 31). Posle svih preko štampe iznetih čudnih stvari o »demokratskom upravljanju« u ovom udruženju — kojega predsednik za celo vreme od godinu i po nije sazvaio niti jednu odborku sednicu iako se radilo »punom parom« — studentska je javnost sa interesom očekivala razvoj događaja.

Sama skupština je sazvana tajno i »svim »merama predostrožnosti«. Članovi su tek četiri dana pre označenog datuma saznali za nju iz kratke beleške u »Novostima«. Napomena u toj belešci da će se na skupštinu pripustiti samo članovi sa legitimacijama i plaćenom članarinom dala je štošta naslućivati, pogotovo jer takva praksa dosada nije bila uobičajena. Zbog toga su članovi preostala četiri dana bili stalno u potrazi za odborcima kako bi došli do legitimacija i platili članarinu. Međutim, njih nigde nema. Oni su, naime, »štendi« u Karlovcu.

Desilo se, naravno, ono što se očekivalo. Celoj opoziciji bilo je onemogućeno prisustvo na skupštini: odstranjen je intervencijom policijskih vlasti! Tako je skupština održana u prisustvu

braće Bugara (koji se iz kurtoazije nisu hteli mešati u stvar), gg. Čalića, Šuteja, četiriju člana, uprave i dvaju članova svite g. Čalića — a od svih skupa opet ne znamo da li je polovica platila članarinu...

Najkarakterističnije: o skupštini niti je obavestjen predsednik Revizionog odbora, niti je on sazvaio sednicu revizije, niti su se knjige pregledale — a, ipak, na skupštini se čitao izveštaj Revizionog odbora i dat je predlog za razrešnicu.

Liga je »ostala u familiji«, kako vele »Jugoslovenske novine«: predsedništvo je preuzeo Čalićev najintimniji prijatelj i sugrađanin g. Šutej (a da ko bi drugi?) — a cela stvar će biti predmet žalbe upućene akademskom odnosno policijskim vlastima od strane članova kojih prisustvo na skupštini nije bilo poželjno.

Odgovor na „odgovor“ in nekaj besed „Slovcu“

Najbolj bi me veselilo, da »Naša misel« prejme še »odgovore« hrvatskih, srbskih, bosanskih, vojvodinskih i. dr. visokošolcev (ali s potpisi — in ne anonimno kot so to storili »slovenski« visokošolci) — a najsrečnejši bi bil, da se javi z službenim dopisom sama reprezentativna organizacija jugoslovenskih študentov v Pragi (čitaj: študentov iz Jugoslavije!) »Jugoslavija« in ovrže v mojem članku iznešena dejstva. Pri tem ji niti ne zamerimo in že v naprej oprostimo ako svoje »jugoslovenske« linije odnosno orijentacije ne podčrta.

Potem pa, da se razumemo, nisem pisal o slovenskih visokošolcih v Pragi, niti ne o prilikah med jugoslovensko orijentiranimi, nego o jugoslovenskih študentih v Pragi sploh t. j. o študentih iz Jugoslavije.

Ne vem zakaj slovenski visokošolci v Pragi svojega »protestnega odgovora« niso podpisali? Zdi se mi, da bi tako najbolje potrdili v članku iznešeno dejstvo »da so te častne izjeme tako redke in zraven tega neaktivne, da obči sliki razmer med našimi študenti in njihovimi organizacijami v inozemstvu ne dajejo nikakega posebnega tona«.

In še nekaj se bojim! Da so namreč morali izpustiti svoje podpise iz bojazni pred neprijaznimi pogledi ostalih svojih sostanovalcev — »gojencev« koleja.

Sestavljač »protestnega odgovora« gotovo preveč vneto in marljivo išče v Pragi »duhovnega bogastva, strokovnega znanja in prilik za razširitev svojega duševnega obzorja (forensično psihopatologijo pozna prav dobro!), ker le tako si morem razlagati, da v svoji okolici ne more ugotoviti nikakih komunistov in drugih destruktivnih elementov. Ko pa autoritativno ugotavlja, da je vsebina članka »neresnična in podla denunciacija« si ne morem drugega misliti kot da je novinec (mogoče celo bruc?) v Pragi, ali pa smatra mene in tovariše okoli »Naše misli« (od katerih so mnogi končali svoj studij v Pragi) za grozovito naivne, popolnoma neinformirane in zelo slabe poznavalce prilik, ali pa — a to je najmanj verjetno — so se prilike v zadnjih 4—5 mesecih popolnoma spremenile. V to poslednje, mislim, ne verjame niti sam avtor »odgovora«!

Nič ni enostavnejšega kot sestaviti tako protestno pismo: »Vsebina članka neresnična in podla denunciacija. V naših vrstah ne moremo ugotoviti nikakih destruktivnih...« Če k temu še pristavim to, da prav za prav ne vem komu in kolikim sem »storil krivico« ter da v Pragi študirajo poleg slovenskih še srbski, hrvatski, bosanski itd. visokošolci (ki pa do danes niso poslali nikakih protestov!!) in na koncu dodam dejstvo, da prilike zelo dobro (zelo dobro!) poznam in razpolagam z dokazi še za vse kaj drugega kot pa samo za v članku iznešena dejstva, potem naj mi bo do-

MITING NA ZAGREBAČKOM UNIVERZITETU

Dne 27 oktobra održan je u auli Zagrebačkog univerziteta studentski miting kojom je prilikom proglašen i trodnevni štrajk. I ovoga puta su stručna pitanja bila samo maska i povod za sazivanje te je cela stvar inscenovana u političke svrhe. Održani govori i poklici dovoljan su dokaz. Najkarakterističnija je, ipak, sadržina letka koji se tom prilikom pojavio. Najpre se traži »samostalna i slobodna hrvatska država« a odmah zatim se u nekih dvadeset tačaka nabroja šta se sve zahteva od Beograda: To su: novac za izgradnju veterine, novac za izgradnju tehnike, stipendije za inostranstvo, ukidanje upisnih taksa itd., itd. Dakle, doslednost, logika in politički moral na visini. Šteta je gubiti reči o tim žalosnim »sveučilištarcima«.

voljeno da ugotovim: 1. da autor »odgovora« razen čisto paušalnih odbijanj ni resno poizkusil izpodbiti niti enega dejstva. »Špansko afero« in oni protest praških tovarišev, ki so ga poslali članom brnskega udruženja je autor »odgovora« kar preskočil in jo najbrže prišteva med »strokovno naobrazbo«. 2. Kar se »ženskih obiskov« tiče ostanem pri svoji trditvi, da so se za te »pravice« vodile v Aleksandrovem koleju *velike borbe in akcije* in da ni dolgo tega, ko je takšna zahteva stanovalecev v koleju bila ponovno na dnevnem redu seje kuratorija. 3. Paušalno trditev, da so vsi študenti jugoslovensko orijentirani, zaenkrat, ravno tako paušalno odbijam in bom to vprašanje v eni sledečih številkih posebej obdelal. Kdor pa želi za mojo trditev dokazov, naj si kar pogleda na primer zadnjo listo francoskih študentov.

In še nekaj, dragi autor »odgovora«! Mi lahko poveste na uho: koliko je bilo slovenskih visokošolcev na komemoraciji za pokojnim kraljem v Pragi? 5 (pet visokošolcev — 5 častnih izjem!). Potem se pa čudite, da sem minimiral število onih, o katerih se »kaj takega ne more trditi...« skoraj na ničlo.

Daleč sem od trditve, da jugoslovenskih nacionalistov v Pragi ni, ravno tako ne morem trditi in nisem trdil, da v Aleksandrovem kolegiju ni onih, ki bi »znali čuvati višino, smisel in namen Aleksandrovega koleja, ter potrjevati sloves inozemskega studija«, pač pa moram še enkrat ugotoviti mlačnost in velik del krivice za »aktivnost« destruktivnih elementov in takšnih pojavov kot sem jih v članku iznesel.

In ravno radi te aktivnosti na »drugi strani« in radi takih pojavov, ne samo v Pragi, Parizu in na Dunaju, nego tudi pri nas doma, jugoslovenski nacionalisti ne moremo ostati samo pri »iskanju duhovnega bogastva, strokovnega znanja in razširitve duševnega obzorja«. Nasvetov v tem smislu ne sprejemamo!

Rezime: Ostanem v celoti pri svojih trditvah in iznešenih dejstvih.

Smatram vsak poizkus, kot je anonimni »odgovor slovenskih visokošolcev v Pragi«, da prikaže vse jugoslovenske študente v Pragi kot nedolžna jagnjeta, ki »iščejo samo duhovno bogastvo, strokovno znanje... itd.« a *neovržena dejstva* enostavno proglasiti za pravljico o »komunistični lajni« — neresnim in tedencioznim v kolikor je tak »odgovor« napisan samo iz bojazni radi »škoda«, ki nam jo hote ali nehote...!

Stojim na razpoloženju z dokazi in novim materijalom.

In dve, tri v spominsko knjigo »Slovcu«.

»Slovcu« je dal članek »Jugoslovenski študenti na inozemskih univerzah in poglavje o stipendijah« povod

za celo vrsto »ugotovitev«. Tako na primer, da so jugoslovenski nacionalisti »v svojih vrstah opazili, da niso dovolj odporni proti komunizmu«, čudi se »odkod da prav iz teh vrst tolikokrat prikljije na dan komunizem« ter na koncu ugotavlja »da obramba ni zadostna ali pa ni pravilna...«

Prav! Pomagali bomo »Slovcu« da nekoliko »proštudira« to vprašanje na lastnem terenu, potem se bomo pa še že naprej pogovorili.

V to svrhu naj si preskrbi podatke o prilikah v vodstvu in med članstvom akademske sekcije v Beogradu, o razlogih, ki so napotili merodajne da materijalno in moralno pomore znani »majski kongres« v Sarajevu (največji del kongresistov je znal odlično francoščina — *inter alia*) dalje, o razlogih, ki so napotili merodajne, da materijalno pomore delegaciji, ki je zastopala Jugoslavijo na zadnjem mednarodnem studentskem kongresu v Parizu ter izda dovoljenje za njen odhod preko meje. Kar se pa tiče stipendij naj ravno tako kot praški visokošolci preštudira zadnjo listo francoskih študentov. — Prosimo, da pri vsem vpošteva, da imajo danes največjo in edino besedo »voditelji«, ki se od komunizma znajo braniti in ga sami ne utihotaplajo.

Toliko za danes, drugič pa v posebnem članku več!

Zagreb.

R. S.

11.402.946 mrtvih

Svakako mislite da se tu radi o nekoj statistici svetskog rata? O ne, u svetskom ratu nije palo toliko vojnika. Onde je palo oko deset milijuna (prema podacima američkog sociologa E. L. Bogarta, tačno 9.998.771). Brojka 11.402.946 kazuje nešto drugo: kazuje broj ljudi koje su ubili boljševici. Cifra nije proizvoljna i ne proističe iz nemačkih ili italijanskih izvora, kao što ste verovatno pomislili. Proističe iz francuskih izvora. U Parizu je ovih dana otvorena anti-komunistička izložba gde se čovek, na žalost, lako može uveriti u istinitost brojke od 11.402.946. Mislimo da je rečca »nažalost« opravdana: jer, ako je čovek i protivnik današnjeg režima u Rusiji, ne bi trebalo da zatvori oči pred eventualnim njegovim pozitivnim rezultatima. Ali, kakvi pozitivni rezultati mogu zaseniti brojku od jedanaest milijuna? Ima li uopšte koje ljudsko delo koje bi zavredelo žrtvu od jedanaest milijuna ljudi koji su zaklani u mirno doba? Sećate li se da Jugoslavija ima petnaest milijuna stanovnika?

Sada lakše možemo razumeti i slučaj sa popisom stanovništva od 6 januara ove godine. Kao što je poznato, nikakvi rezultati nisu bili objavljeni nego je, naprotiv, dne 27 septembra moskovska vlada izjavila kratko da taj popis ne važi jer da je bio proveden »uz najteže povrede najelementarnijih načela statističke nauke i uz prenebraganje od vlade potvrđenih instrukcija«; zbog toga će se popis obaviti januara 1939. Razumemo. Jer, na koji način bi se moglo opravdati da je broj stanovništva od poslednjeg popisa (1926) nazadovao a ne porastao? Na koji bi se način mogla opravdati činjenica da su poneki krajevi pali na polovicu stanovništva dok su drugi, ranije uopšte nenastanjeni, odjednom dobili velik broj pučanstva? Kako bi se to moglo opravdati a da se ne prizna masakriranje u masama i postojanje ogromnih »konclagera«?

Ruski narod prolazi kroz pakao kroz kakav valjda još nijedan narod nije prolazio. Treba li da govorimo o tome da svak od nas i rečju i delom treba da mu pomogne? Jedanaest milijuna pobijenih! Kakva životinja mora biti čovek koji se oduševljuje takvim režimom!

Pričujoča številka se je vsled tehničnih razlogov zakasnila. Prosimo blagohotnega upoštevanja!

Uredništvo.